

Ukážka 1
Ernest Claes – Herman Coene (úryvok)

Peter Coene kráčal po svojom poli a sial, sial, slávnostným pohybom Coenovcov, ktorí z pokolenia na pokolenie chodili po týchto poliach. Sial, sial zlaté zrno, ktoré vysielalo svoju žiaru nad brázdy a polia, kde už bolo pobránené, a oči upieral na obzory, až na koniec, kde už niet nijakých hraníc.

Od východu na západ, z juhu na sever niesli ho nohy pevným krokom, bez váhania, bez slabosti, a on sial, až prišiel do posledného kúta a vtedy sa zastavil. Lebo všetky polia boli už obrobené a jeho srdce sialo, až bolo celkom prázdne. Ruky mu zbytočne viseli pri tele. Stál vysoko vzpriamený proti bledému svetlu, ktoré sa rodilo. Odtiaľ sa díval na dvor, ktorý kľáčal pri modlitbe.

Teraz ešte musel urobiť posledný čin. Vysoko zdvihol pravú ruku, požehnal svoju zem a tri razy vyslovil sväté meno Boha Otca.

A to bol siedmy deň a všetko bolo dokonané. L'ahol si na zem s očami upretými na východ. Začul blížiaci sa krok anjela Pána. Jemnými prstami zastavil anjel Petrovi Coenemu ručičky srdca.

- 01** Nahradte násobnú číslovku *tri razy* z tretieho odseku ukážky 1 jednoslovným synonymom tak, aby sa nezmenil význam uvedenej vety.
- 02** Vypíšte z druhého odseku ukážky 1 jedno slovesné podstatné meno.
- 03** Nájdite v ukážke 1 vetu, ktorá naznačuje biblické stvorenie sveta a vypíšte z nej posledné slovo.
- 04** V medzivojnovom období sa v slovenskej literatúre sformovala nábožensky orientovaná skupina básnikov. Napíšte jej názov.
- 05** Flámsky prozaik Ernest Claes zobrazoval nielen zážitky z prvej svetovej vojny, ale písal aj romány z vidieckeho prostredia, v ktorých zobrazoval späťnosť svojich literárnych postáv s pôdou. Do akého literárneho smeru zaraďujeme ukážku 1?
- (A) neorealizmus (B) naturizmus (C) naturalizmus (D) realizmus
- 06** Ktoré z uvedených slovných spojení z ukážky 1 obsahuje básnický prívlastok?
- (A) zlaté zrno (B) pravá ruka (C) posledný kút (D) nijaké hranice
- 07** Koľko viet tvorí prvý odsek ukážky 1?
- (A) 12 (B) 11 (C) 10 (D) 7
- 08** V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?
- (A) vitamín, pyramída, líceum, analýza, histéria, riziko
 (B) vitamín, piramída, lýceum, analýza, hystéria, riziko
 (C) vitamín, pyramída, lýceum, analýza, hystéria, riziko
 (D) vytamín, pyramída, líceum, analýza, histéria, ryziko

Ukážka 2
Rudolf Sloboda – Jesenná (zato) silná láska (úryvok)

Muž, očakávajúci päťdesiatku, jedného dňa zbadal na chodbe akejsi inštitúcie mladé dievča, ktoré sa trochu podobalo jeho dcére. Svoju dcéru mal vždy rád. Teraz mu bleslo myslou, že toto dievča na chodbe inštitúcie by ho azda tiež mohlo mať rado. Vysvitlo, že dievča nie je nijaká neznáma: raz sa už kdesi videli. Muž, očakávajúci päťdesiatku, bol pomerne slávny skladateľ a jeho fotografie, umelecky retušované, sme mohli vidieť vo výkladoch s hudobníkmi alebo priamo na jeho platniach.

Muž povedal dievčaťu: „Ako si vyrástla, si celá žena.“ Slovo celá nepovažoval za výstižné, preto doložil: „Ba, ba. Celkom žena.“

Dievčaťu to hádam aj lichotilo, usmialo sa a podalo skladateľovi ruku. Bola to mladá začínajúca spisovateľka. Písala básne a trápili ju rýmy a asonancie, aj spolužiaci, ktorí v kaviarni prekričali jej jemný hlas, preto svoje názory zatiaľ nemala komu povedať.

- 09** Muž povedal dievčaťu: „Ako si vyrástla, si celá žena.“
Ako sa nazýva prvá časť uvedenej vety, ktorá sa nachádza pred vlastnou priamou rečou?

- 10** Vypíšte z tretieho odseku ukážky 2 jednu časticu.

- 11** Ktorý slovenský povojnový básnik napísal báseň *Jesenná láska*? (Báseň bola aj zhudobnená.)

- 12** Ako sa nazýva myšlienkový a umelecký prúd, dominujúci v literatúre po druhej svetovej vojne, ktorý skúma otázky bytia človeka z hľadiska jeho individuality i z hľadiska spoločenských vzťahov?

- 13** Ktoré z nasledujúcich tvrdení nevyplýva z textu ukážky 2?

- (A) Muž bol pomerne slávny fotograf.
(B) Mužove fotografie boli na jeho platniach.
(C) Muž mal menej ako päťdesiat rokov.
(D) Mladé dievča malo jemný hlas.

- 14** Ktorý z nasledujúcich spisovateľov je predstaviteľom českej prózy po roku 1945?

- (A) Jiří Wolker (B) Rudolf Jašík (C) Jaroslav Hašek (D) Bohumil Hrabal

- 15** Ktorému predstaviteľovi svetovej povojnovej literatúry je priradené dielo, ktoré nenapísal?

- (A) Alexander Solženicyn – *Jeden deň Ivana Denisoviča*
(B) Joseph Heller – *Hlava XXII*
(C) Alberto Moravia – *Smrť obchodného cestujúceho*
(D) Jerome David Salinger – *Kto chytá v žite*

- 16** V ktorej z možností sú chýbajúce písmená uvedené v správnom poradí?

V-z-vame všetk-ch darcov krv-, ab- sa dostav-l- k odberu.

- (A) y, ý, ý, i, y, i, i (B) i, ý, ý, y, i, y, i (C) y, í, ý, i, y, i, y (D) y, ý, í, i, i, y, i

Ukážka 3

L. Vadkerti-Gavorníková – O láske a neláske

Láska – neláska
Dve ruky blížence
na jednom tele

Jedna ťa z dverí vyprace
druhá lôžko stelie
Jedna ťa poláska
druhá poudiera
Jedna je holúbok
druhá dravé zviera
Jedna ti stavia prístrešie
druhá ti ho rúca
Jedna je k tebe prichladná
druhá prihorúca

Sprobuj ich zopnúť
ako v modlitbe
Zajedno vtedy obidve
navzájom prestanú sa rušiť
Ak jedna zaplače
druhá slzy suší
Ak jedna pohár preplní
druhá ho odleje
Ak jedna klesne v zúfaní
druhá dá nádeje
Ak jedna srdce poraní
druhá ho zahojí

Tak obe Láska – Neláska
neporazené v stálom súboji

17 Aký kompozičný princíp opakovane použila autorka v ukážke 3?

18 Vypíšte z ukážky 3 jedno prirovnanie.

19 Do akého literárneho druhu zaraďujeme ukážku 3?

20 Ako sa nazýva literárny smer, ktorý vznikol v poslednej štvrtine 19. storočia a ktorý za svoj poetický nástroj určil symbol na vyjadrenie abstraktného pojmu?

21 Tvorba súčasnej autorky L. Vadkerti-Gavorníkovej reprezentuje osobitý typ poetiky, v ktorej zohráva významnú úlohu nielen asociatívnosť, ale viaže sa aj na klasické smerovanie modernej slovenskej poézie. Spomedzi uvedených autorov vyberte troch predstaviteľov slovenskej poézie po roku 1945.

- (1) S. H. Vajanský (2) V. Mihálik (3) I. Krasko (4) M. Válek
(5) J. Jesenský (6) M. Rúfus (7) P. O. Hviezdoslav

22 Stredná časť ukážky 3 je kľúčovou časťou uvedenej básne, pretože prináša do nej zvrät. Ktoré z uvedených tvrdení o básni je pravdivé?

- (A) Druhá strofa hovorí o láske, tretia strofa o neláske.
(B) Druhá strofa hovorí o neláske, tretia strofa o láske.
(C) V druhej strofe autorka zjednotila lásku a nelásku do nového citu.
(D) V tretej strofe sa láska a neláska zjednocujú do nového citu.

23 Homonymá sú slová

- (A) rovnoznačné. (B) rovnozvučné. (C) protikladné. (D) jednovýznamové.

24 Ktorý z uvedených výrazov je spisovný?

- (A) vyznať sa do niečoho (B) pripraviť sa k niečomu
(C) adaptovať sa v niečom (D) zamerať sa na niečo

Ukážka 4
J. G. Tajovský – Apoliena (úryvok)

Ja a môj pán majster začali sme naraz robiť remeslo; lenže on ako majster a ja zas ako učeň u neho. Potom sme si vzali ešte druhého učňa, Jana, a prvý rok nepotrebovali sme slúžky. Druhý rok narodilo sa nám dieťa. Probovali sme okolo neho spočiatku len sami. Ale keď nám to s Janom nešlo, radšej sme sa dali šticovať a plieskať, len aby sme prinútili pána vziať k faganovi slúžku.

Prišla; lenže aká! Nie to, že bolo dievča z hôr a sedliča, ale že malo vraj pätnásť rokov a bolo len ako päť. Taký krč opálený a ruky ako zápalky. Oči ako plánky, a ono zelené, biedne, začuchrané a hluché.

A od tých čias, kým Apoliena u nás slúžila, i keď nás bili, nebolelo nás to tak, lebo sme si pripomínali, že Apoliena viac vystála.

Ba kde sa to ozaj, chúd'a, tľčie ...?

25 Pomenujte z hľadiska modálnej stavby nasledujúcu vetu. *Prišla; lenže aká!*

26 Do akého jazykového štýlu zaraďujeme výrazy *šticovať* a *fagan*?

27 Ku každému z autorov **a) – d)** priradte to z diel **1) – 4)**, ktoré napísal:

a) Božena Slančíková-Timrava	1) <i>Ženský zákon</i>
b) Martin Kukučín	2) <i>Herodes a Herodias</i>
c) Jozef Gregor Tajovský	3) <i>Hrdinovia</i>
d) P. O. Hviezdoslav	4) <i>Dom v stráni</i>

28 P. O. Hviezdoslav zareagoval na vypuknutie prvej svetovej vojny básnickým cyklom, v ktorom odsúdil násilie a analyzoval jeho príčiny. Ako sa tento cyklus nazýva?

29 V ukážke 4 je v každom odseku použitý iný slohový postup. V ktorej z možností sú uvedené slohové postupy z ukážky 4 v správnom poradí?

(A) rozprávací, opisný, rozprávací, úvahový	(B) rozprávací, opisný, úvahový, rozprávací
(C) opisný, rozprávací, rozprávací, úvahový	(D) opisný, rozprávací, úvahový, rozprávací

30 Ktorý z uvedených predstaviteľov svetovej realistickej literatúry bol významným dramatikom?

(A) Honoré de Balzac	(B) Anton Pavlovič Čechov
(C) Emile Zola	(D) Charles Dickens

31 V ktorom roku vznikla Matica slovenská?

(A) 1843	(B) 1836	(C) 1863	(D) 1834

32 V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?

(A) komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, európsky
(B) komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, europsky
(C) komárniansky, pamiatkár, súdnictvo, európsky
(D) komárňanský, pamiatkar, súdnictvo, europský

Ukážka 5
Janko Kráľ – K prorokom Slovenstva (úryvok)

*Nevolajte národnosťou
naše túžby, naše deje,
lebo vás príšla budúcnosť
tak ako bláznov vysmeje.*

*Nevolajte národnosťou
toto sveta náboženstvo,
v ktorom bude bohu spievať
chválu celé človečenstvo.*

*Môžeš orla volať muškou
a radosť volať žalosťou,
ale strež sa takej viny,
Slovenstvo zvať národnosťou.*

33 Vypíšte z poslednej strofy ukážky 5 jednu dvojicu antoným.

34 Vypíšte z prvej strofy ukážky 5 jednu personifikáciu.

35 Aký veršový systém sa najviac uplatnil v štúrovskej poézii?

36 Ku každému z autorov **a) – d)** priradte to z diel **1) – 4)**, ktoré napísal:

a) Janko Kráľ b) Samo Chalupka c) Andrej Sládkovič d) Ján Botto	1) <i>Detvan</i> 2) <i>Likavský väzeň</i> 3) <i>Margita a Besná</i> 4) <i>Jarná pieseň</i>

37 Slovo *deje* v prvej strofe ukážky 5 vyjadruje

- (A)** nádeje. **(B)** predstavy. **(C)** skutky. **(D)** potreby.

38 Aký druh rýmu použil autor v ukážke 5?

- (A)** združený **(B)** obkročný **(C)** striedavý **(D)** prerývaný

39 Ktoré z uvedených diel nie je román?

- (A)** *Utrpenie mladého Werthera* **(B)** *Chrám Matky Božej v Paríži*
- (C)** *Eugen Onegin* **(D)** *Childe Haroldova púť*

40 V ktorej z možností sú uvedené chýbajúce písmená v správnom poradí?
-lovenský, - lovan, -lovák, -lovenská -epublíka, -lovanský, -lováci

- (A)** s, S, S, S, r, s, S **(B)** S, s, S, s, R, s, S
- (C)** s, S, s, S, R, s, S **(D)** S, s, s, S, r, S, s

Ukážka 6
Peter Zvon – Tanec nad plačom (úryvok)

P e t e r (zareve): Bozkajte ma!

(Silvia ho bozká na čelo, Peter ju chytí a divo ju bozkáva.)

(Vchádza riaditeľ Kráľ.)

K r á ľ: Pánboh pomáhaj!

P e t e r: No, otec, dovoľ!

K r á ľ: Ale nič si z toho nerobte. Dnešná mládež je taká bezduchá, že keď je mladík s dievčaťom osamote, aby zahnali nudu, musia sa bozkávať. Dnes bozkávanie patrí ku konverzácii.

P e t e r: Toto si v mene mladej generácie vyprosím. Podťe, slečna. Nedáme si predsa urážať nádej národa.

K r á ľ: No a nie je to pravda? Či viete, koľko vzdelanosti vyžadovalo dvoriť sa dievčaťu za našich čias? To nebolo len tak. Tie hviezdičky a mesiačik, to nebolo ešte všetko. Človek musel vedieť naspamäť veršičky a v každej vete musel byť citát. Podľa toho sa poznal inteligent. Ale dnes? No, priznajte sa. Hovorili ste o umení?

P e t e r (mrzuto): My máme iné starosti.

K r á ľ: Vidíš. Viete vy napríklad, čo je to surrealizmus?

P e t e r: Ty to iste vieš.

K r á ľ: Neviem, ale prednášal som o ňom v klube. To sa dnes patrí, hovoriť o niečom, a nerozumieť tomu.

41 Vypíšte z ukážky 6 jedno oslovenie.

42 V tretej Petrovej replike v ukážke 6 autor použil výraz *urážať nádej národa*. Uvedte, koho ním pomenoval.

43 Ako sa nazýva text v ukážke 6, ktorý je v zátvorkách a je vytlačený odlišným typom písma?

44 V svojej poslednej replike Kráľ hovorí: „... *prednášal som o ňom v klube*.“ Aký slohový postup použil Kráľ pri prednášaní v klube?

45 Surrealizmus, umelecký smer, ktorý vznikol začiatkom 20. rokov nášho storočia, má svoje korene

(A) vo Francúzsku. (B) v Španielsku. (C) v Nemecku. (D) v Taliansku.

46 Spomedzi uvedených autorov vyberte troch dramatikov.

(1) M. Bel (2) M. de Cervantes (3) J. Záborský (4) P. Kyrmezer
(5) G. Boccaccio (6) Molière (7) A. Bernolák

47 Ktorá z uvedených možností nie je definíciou pojmu *citát*?

(A) presné tlmočenie cudzích myšlienok (B) doslovne uvedený cudzí výrok
(C) presné opakovanie cudzieho výroku (D) doslovné tlmočenie z cudzieho jazyka

48 V ktorom z uvedených slovných spojení je gramatická alebo štylistická chyba?

(A) boli by ste taká dobrá... (B) bola by ste taká dobrá...
(C) boli by ste takí dobrí... (D) boli by ste taký dobrý...

Ukážka 7

Quintus Horatius Flaccus – Ak chceš, priateľ, múdro žiť (úryvok)

*Ak chceš, priateľ, múdro žiť, neplávaj vždy
šírym morom, ani sa opatrne
nepridížaj – zo strachu pred búrkami –
zákerných brehov.*

*Častejšie sa ozrutná jedľa zmieta
vo vetre a vysoké veže ťažším
pádcom nadol rútia sa, blesky bijú
do štítu vrchov.*

*Zlatý stred kto zvolí si, nezapadne
do marasu chatrče ošarpanej,
nerozumne netúži po paláci
budiacom závišť.*

*S odvážnym a bojovným srdcom vzdoruj
tvrdzi, no keď pridobry vietor duje,
nezabúdaj rozvážne posťahovať
napäté plachty.*

- 49** Prvá strofa ukážky 7 predstavuje jedno obrazné pomenovanie, založené na vonkajšej podobnosti javov. Ako sa takýto umelecký jazykový prostriedok nazýva?

- 50** Akým slovtvorným postupom vznikli slová *posťahovať* a *nezabúdaj*?

- 51** Ktoré literárne obdobie oddeľuje stredovekú literatúru od barokovej?

- 52** *Aktívna slovná zásoba jednotlivca je oveľa bohatšia ako pasívna.*

Uvedené tvrdenie je nepravdivé. Vhodnou výmenou jedného prídavného mena za iné prídavné meno však možno dosiahnuť, že sa tvrdenie stane pravdivým. Vypíšte prídavné meno, ktoré je potrebné vymeniť a napíšte aj prídavné meno, ktorým by ste ho nahradili.

- 53** Ktorý z uvedených slávnych rímskych výrokov vyjadruje aforisticky tú istú ideu, ako Horatiova pieseň z ukážky 7?

- (A) Audentes fortuna iuvat. (Odvážnemu šťastie praje.)
(B) Suae quisque fortunae faber. (Každý je kováčom svojho šťastia.)
(C) Aurea via media. (Stredná cesta je zlatá.)
(D) Non omnia possumus omnes. (Všetko nie je dovolené všetkým.)

- 54** Ktorý z uvedených literárnych žánrov nebol charakteristický pre antickú literatúru?

- (A) epos (B) legenda (C) óda (D) tragédia

- 55** Ktorý predstaviteľ slovenského klasicizmu napodobňoval antické žánre?

- (A) Ján Hollý (B) Ján Kollár (C) Juraj Fándly (D) Jozef Ignác Bajza

- 56** V ktorej z viet je gramatická chyba?

- (A) Nikto neotváral, a tak som odišiel.
(B) Najskôr sme museli zaplatiť, a potom nám vydali tovar.
(C) Dosiahol svoj cieľ, a predsa nebol šťastný.
(D) Klamete, a preto vám nedôverujem.

Ukážka 8
George Orwell – 1984 (úryvok)

Základným aktom vojny je ničenie, nie nevyhnutne ľudských životov, ale výtvorov ľudskej práce. Vojna je spôsob, ako rozdrviť na márne kúsky, alebo vystreliť do stratosféry, alebo potopiť do hĺbín mora hmotné statky, ktoré sa inak dajú použiť na to, aby sa masám zabezpečil pohodlný život, a v dlhodobej perspektíve, aby zásadne vzrástlo ich vzdelanie. Aj v prípade, že sa zbrane naozaj neničia, je ich výroba ešte stále vhodným spôsobom, ako vynaložiť pracovnú silu a nevyrobiť pri tom nič konzumovateľné. Na plávajúce pevnosti sa napríklad vynaložilo toľko práce, ako na stavbu niekoľko sto nákladných lodí. Aj keď nikdy nepriniesli nikomu nijaký materiálny úžitok, aj tak sa raz odložia do šrotu ako zastarané a obrovské množstvo pracovnej sily začne stavať novú plávajúcu pevnosť.

V zásade sa vojenské úsilie plánuje vždy tak, aby absorbovalo každý prebytok, ktorý by mohol vzniknúť po uspokojení elementárnych potrieb obyvateľstva. V praxi sa potreby obyvateľstva vždy podhodnotia a výsledkom je preto chronický nedostatok aspoň polovice životných nevyhnutností, čo sa však posudzuje ako výhoda. Ide o zámernú politiku udržať aj favorizované skupiny niekde na okraji núdze, stav všeobecného nedostatku zväčšuje význam malých privilégií, a tak zväčšuje priepasť medzi jednou a druhou skupinou.

57 Ktorý jazykový štýl napodobnil autor pri písaní ukážky 8?

58 Nahradte slovo *favorizované* v poslednej vete ukážky 8 synonymom, ktorého slovný základ sa nachádza v druhom odseku ukážky 8.

59 Vypíšte z druhej vety ukážky 8 jedno zložené slovo.

60 Napíšte jedno slovo, ktoré možno doplniť na zakryté miesto v poslednej vete ukážky 8.

61 Ktoré z uvedených tvrdení nevyplýva z prvého odseku ukážky 8?

- (A) Vojna ničí výtvary ľudskej práce. (B) Vojna ničí hmotné statky.
(C) Vojna ničí pohodlný život más. (D) Vojna ničí životné prostredie.

62 Ktoré z uvedených tvrdení vyplýva z textu ukážky 8?

- (A) Na plávajúce pevnosti sa vynaložilo toľko práce ako na stavbu sto nákladných lodí.
(B) V praxi sa potreby obyvateľstva často podhodnotia a výsledkom je preto chronický nedostatok aspoň polovice životných nevyhnutností.
(C) Vojna je spôsob, ako potopiť do hĺbín mora hmotné statky, ktoré sa inak dajú použiť.
(D) Ide o zámernú politiku udržať najmä favorizované skupiny niekde na okraji núdze.

63 Ktoré z nasledujúcich tvrdení o rozprávačovi v ukážke 8 je pravdivé?

- (A) Rozprávač je zároveň jednou z postáv.
(B) Rozprávač je vševedúci a nie je súčasťou deja.
(C) Rozprávačov je v texte niekoľko a postupne sa striedajú.
(D) Rozprávačom je postava, ktorá pozná dej iba z rozprávania niekoho iného.

64 Mnoho viet v ukážke 8 obsahuje prísudok v neosobnom tvare, napr. *sa nezničia, sa dalo konzumovať, sa spotrebovalo, sa odložilo*. Tento spôsob rozprávania nevytvára u čitateľa pocit, že štátna moc je

- (A) tajomná. (B) všemocná. (C) neviditeľná. (D) obetavá.